

Informacje bieżące

Wyniki wstępne

Warszawa, 2008–12–22

BADANIE KONIUNKTURY

Koniunktura w przemyśle, budownictwie, handlu i usługach
w grudniu 2008 r.

Ogólny klimat koniunktury w **przetwórstwie przemysłowym** jest w grudniu oceniany negatywnie, gorzej niż w listopadzie i w analogicznym miesiącu ostatnich sześciu lat. Na nastroje przedsiębiorców wpływają bardziej pesymistyczne niż przed miesiącem oceny bieżącego i przyszłego portfela zamówień, produkcji oraz sytuacji finansowej.

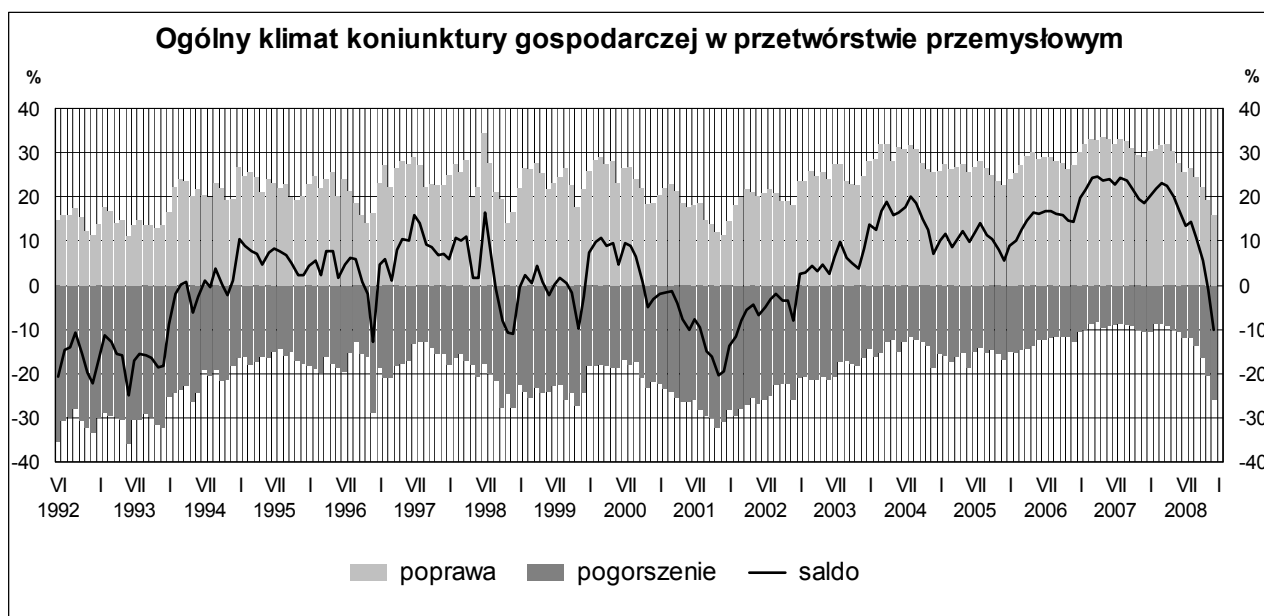
Oceny ogólnego klimatu koniunktury w **budownictwie** są w grudniu negatywne, gorsze niż w listopadzie i w analogicznym miesiącu ostatnich czterech lat. Spowodowane jest to niekorzystnymi ocenami bieżącego i przyszłego portfela zamówień, produkcji budowlano-montażowej oraz sytuacji finansowej.

Ogólny klimat koniunktury w **handlu detalicznym** w grudniu oceniany jest pesymistycznie, gorzej niż w listopadzie i analogicznym miesiącu ostatnich dwóch lat. Wpływają na to negatywne oceny bieżącej i przyszłej sprzedaży oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

W grudniu w większości badanych grup przedsiębiorstw **usługowych**¹ koniunktura oceniana jest optymistycznie, choć mniej korzystnie niż w poprzednim miesiącu. Jedynie przedsiębiorstwa usługowe z sekcji **hotele i restauracje** oceniają koniunkturę negatywnie (po raz pierwszy od lutego 2006 r.). Najkorzystniejsze, choć mniej optymistyczne niż w listopadzie br. oceny koniunktury sygnalizują firmy z sekcji **pośrednictwo finansowe**.

¹ Obejmują następujące sekcje według PKD: **H** – Hotele i restauracje, **I** – Transport, gospodarka magazynowa i łączność, **J** – Pośrednictwo finansowe, **K** – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, **M** – Edukacja, **N** – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, **O** – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała.

1. Przetwórstwo przemysłowe

W grudniu **ogólny klimat koniunktury** jest oceniany negatywnie, gorzej niż w listopadzie (minus 10 wobec minus 1). Poprawę koniunktury sygnalizuje 16% badanych przedsiębiorstw, jej pogorszenie – 26% (przed miesiącem odpowiednio 19% i 20%). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

Przedsiębiorcy odnotowują dalsze ograniczanie bieżącego portfela zamówień, na co wpływa spadek zagranicznego i – w mniejszym stopniu – krajowego portfela zamówień. Maleje bieżąca produkcja. Na najbliższe trzy miesiące przewiduje się dalsze zmniejszenie portfela zamówień i produkcji. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nadal uznawany przez przedsiębiorców za nadmierny. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów zwiększają się trudności w regulowaniu zobowiązań finansowych. Prognozy w tym zakresie są bardziej pesymistyczne od formułowanych w listopadzie. Planowane zmniejszenie zatrudnienia jest bardziej znaczące niż prognozowano w ubiegłym miesiącu. Można spodziewać się spadku cen.

W grudniu przedsiębiorcy prowadzący działalność w większości działów przetwórstwa przemysłowego zgłaszają pogorszenie ocen koniunktury. Mimo to korzystne oceny ogólnego klimatu koniunktury formułują producenci: masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru (plus 12 – spadek o 6 punktów), artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (plus 5 – spadek o 3 punkty), wyrobów chemicznych (plus 3 – spadek o 7 punktów) oraz prowadzący działalność wydawniczą i poligraficzną (plus 3 – spadek o 5 punktów). Na najniższym, negatywnym poziomie swoją koniunkturę oceniają producenci: metali (minus 38 – spadek o 18 punktów), odzieży i wyrobów futrzarskich (minus 29 – spadek o 10 punktów), wyrobów z drewna (minus 25 – spadek o 12 punktów), wyrobów włókienniczych (minus 24 – spadek o 8 punktów), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (minus 22 – spadek o 11 punktów), wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (minus 16 – spadek o 13 punktów), metalowych wyrobów gotowych (minus 15 – spadek o 12 punktów).

Producenci **artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych** w grudniu oceniają swoją koniunkturę nieco mniej optymistycznie niż przed miesiącem.

Wpływają na to pesymistyczne oceny bieżącego portfela zamówień i produkcji. Odpowiednie przewidywania są mniej optymistyczne od prognoz z listopada. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nieznacznie większy od określanego przez przedsiębiorców jako wystarczający. Utrzymujące się opóźnienia w ściąganiu należności od kontrahentów powodują, że przedsiębiorcy z nieco większymi trudnościami regulują bieżące zobowiązania finansowe. Na najbliższe miesiące dyrektorzy przedsiębiorstw przewidują dalsze pogorszenie swojej sytuacji finansowej. Również redukcje zatrudnienia mogą być bardziej znaczące. Ceny artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych mogą nieznacznie rosnąć, w tempie zbliżonym do prognozowanego w listopadzie.

Producenci **wyrobów chemicznych** oceniają koniunkturę mniej optymistycznie niż w listopadzie. Spowodowane to jest bardzo negatywnymi ocenami bieżącego portfela zamówień i produkcji przy ostrożniejszych niż w ubiegłym miesiącu przewidywaniach w tym zakresie. Stan zapasów wyrobów gotowych uznawany jest przez przedsiębiorców za nadmierny. Mimo zmniejszenia opóźnień w ściąganiu należności od kontrahentów, producenci bardziej pesymistycznie niż przed miesiącem oceniają swoje możliwości terminowego regulowania zobowiązań finansowych. Prognozy sytuacji finansowej są negatywne. Przedsiębiorcy zamierzają nadal zmniejszać zatrudnienie. Ceny wyrobów chemicznych mogą nieznacznie wzrosnąć.

Producenci **sprzętu i urządzeń rtv** oceniają koniunkturę bardziej pesymistycznie niż w ubiegłym miesiącu. Spowodowane to jest negatywnymi ocenami bieżącego i przyszłego portfela zamówień i produkcji. Stan zapasów wyrobów gotowych jest uznawany za wystarczający. Mimo iż w grudniu producenci z opóźnieniami ściągają należności od kontrahentów, terminowo regulują swoje bieżące zobowiązania finansowe. Dyrektorzy planują nadal zmniejszać zatrudnienie. Ceny sprzętu i urządzeń rtv mogą się obniżyć.

Producenci **maszyn i aparatury elektrycznej** oceniają koniunkturę pesymistycznie, gorzej niż przed miesiącem, na co wpływa pogorszenie negatywnych ocen zarówno bieżącego jak i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nadmierny. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów, przedsiębiorcy sygnalizują niewielkie trudności w regulowaniu swoich zobowiązań finansowych. Odpowiednie prognozy w tym zakresie są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Dyrektorzy planują dalsze zmniejszanie zatrudnienia. W najbliższych miesiącach przewiduje się nieznaczny wzrost cen maszyn i aparatury elektrycznej.

Producenci **wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych** oceniają koniunkturę bardziej pesymistycznie niż przed miesiącem, na co wpływa znaczne w stosunku do listopada pogorszenie negatywnych ocen zarówno bieżącego jak i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Utrzymuje się nadmierny stan zapasów wyrobów gotowych. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów, zwiększają się trudności w regulowaniu przez przedsiębiorców zobowiązań finansowych. Odpowiednie prognozy w tym zakresie są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Dyrektorzy planują dalsze znaczące zmniejszanie zatrudnienia. W najbliższych miesiącach przewiduje się spadek cen wyrobów z surowców niemetalicznych.

Producenci **pojazdów samochodowych, przyczep i naczep** oceniają koniunkturę pesymistycznie, gorzej niż przed miesiącem, na co wpływają bardzo negatywne oceny dotyczące zarówno bieżącego jak i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Odnotowany w grudniu poziom odpowiednich wskaźników jest jednym z najniższych w całym przetwórstwie przemysłowym. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nadmierny. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów, przedsiębiorcy sygnalizują zwiększenie trudności w regulowaniu zobowiązań finansowych. Odpowiednie przewidywania w tym zakresie są negatywne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Prognozy dotyczące redukcji zatrudnienia należą do najbardziej pesymistycznych w całym przetwórstwie przemysłowym. W najbliższych miesiącach ceny pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep nie ulegną zmianie.

W grudniu dyrektorzy firm produkujących **wyroby włókiennicze** oceniają koniunkturę bardziej pesymistycznie niż w zeszłym miesiącu. Spowodowane to jest dalszym znacznym pogarszaniem ocen dotyczących bieżącego portfela zamówień i produkcji. Przewidywania w tym zakresie są negatywne, zbliżone do prognoz formułowanych przed miesiącem. Zwiększają się nadmierne zapasy wyrobów gotowych. Mimo terminowego ściągania należności, pogłębiają się trudności w bieżącym regulowaniu zobowiązań finansowych. Przewidywania dotyczące sytuacji finansowej są pesymistyczne i gorsze niż przed miesiącem. Planowane jest dalsze ograniczanie zatrudnienia. W najbliższych trzech miesiącach przedsiębiorcy przewidują spadek cen wyrobów włókienniczych.

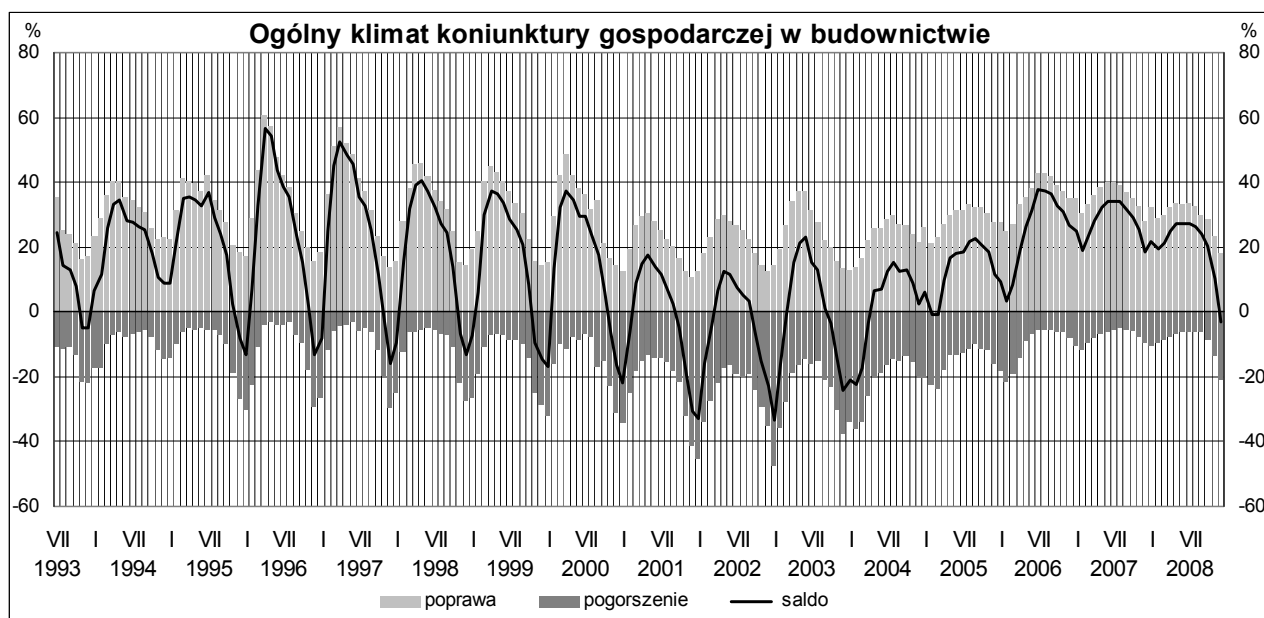
Producenci **wyrobów z drewna** oceniają koniunkturę pesymistycznie, gorzej niż przed miesiącem, na co wpływa znaczne pogorszenie (jednych z najbardziej negatywnych w przetwórstwie przemysłowym) ocen dotyczących bieżącego portfela zamówień oraz produkcji. Utrzymują się pesymistyczne prognozy w tym zakresie. Zwiększa się stan nadmiernych zapasów wyrobów gotowych. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów, przedsiębiorcy sygnalizują zwiększanie się trudności w regulowaniu zobowiązań finansowych. Odpowiednie prognozy w tym zakresie są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Dyrektorzy planują dalsze zmniejszanie zatrudnienia, najbardziej znaczące w całym przetwórstwie przemysłowym (podobnie jak w przemyśle samochodowym i metalowym). W najbliższych miesiącach przewiduje się spadek cen wyrobów z drewna.

Grudniowe oceny koniunktury zgłaszane przez producentów **odzieży i wyrobów futrzarskich** są gorsze niż w listopadzie, jedne z najniższych w całym przetwórstwie przemysłowym. Wpływa na to znaczne pogorszenie negatywnych ocen zarówno bieżącego jak i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nadmierny. Mimo terminowego ściągania należności od kontrahentów, przedsiębiorcy sygnalizują utrzymywanie się trudności w regulowaniu zobowiązań finansowych. Odpowiednie prognozy w tym zakresie są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Dyrektorzy planują dalsze duże redukcje zatrudnienia. W najbliższych miesiącach przewiduje się spadek cen odzieży i wyrobów futrzarskich.

Najbardziej pesymistycznie w całym przetwórstwie przemysłowym oceniają koniunkturę producenci **metali**, na co wpływa znaczne pogorszenie negatywnych ocen bieżącego portfela zamówień oraz produkcji – oceny te są najniższe w całym przetwórstwie przemysłowym. Należy oczekiwać, że portfel zamówień i produkcja będą nadal znacząco ograniczane. Stan zapasów wyrobów gotowych jest nadmierny. Pogłębiają się trudności przedsiębiorców w regulowaniu przez nich zobowiązań

finansowych. Odpowiednie prognozy w tym zakresie są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych przed miesiącem. Przedsiębiorcy z branży metalowej planują dalsze znaczne redukcje zatrudnienia, największe w całym przetwórstwie przemysłowym. W najbliższych miesiącach przewiduje się dalszy, znaczny spadek cen metali.

2. Budownictwo

W grudniu **ogólny klimat koniunktury** w budownictwie kształtuje się na poziomie minus 3 (w listopadzie plus 10). Poprawę koniunktury sygnalizuje 18% przedsiębiorstw, a jej pogorszenie 21% (w listopadzie odpowiednio 24% i 14%). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

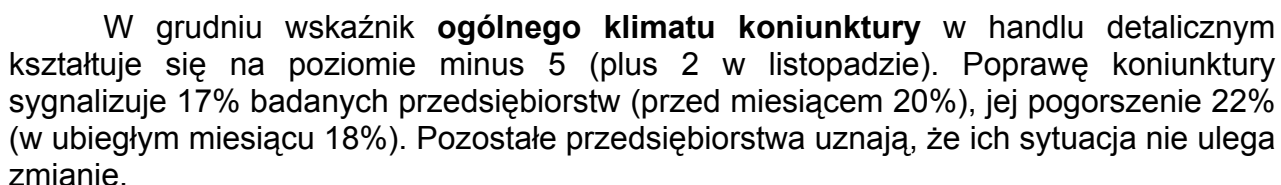
Przedsiębiorstwa odnotowują spadek **portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej**. Przewidywania w tym zakresie na najbliższe trzy miesiące są również niekorzystne. Spośród badanych przedsiębiorstw 30% (podobnie jak przed rokiem) planuje, że będzie prowadziło prace budowlano-montażowe za granicą, jednak prognozowany **portfel zamówień na roboty budowlano-montażowe na rynku zagranicznym** może być jeszcze mniejszy niż przewidywano w listopadzie.

Oceny bieżącej i przyszłej **sytuacji finansowej** przedsiębiorstw budowlano-montażowych są pesymistyczne i gorsze od zgłaszanych w listopadzie. Możliwy jest niewielki spadek **cen** realizacji robót budowlano-montażowych. Planowane zmniejszenie **zatrudnienia** jest bardziej znaczące niż prognozowano w ubiegłym miesiącu.

Odsetek przedsiębiorstw nie odczuwających żadnych **barier w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej** kształtuje się na poziomie 3,7% (4,3% w listopadzie br. i 3,9% w grudniu 2007 r.). Największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane są z konkurencją ze strony innych firm (58% w grudniu i 60% w listopadzie br. wobec 48% w grudniu 2007 r.), kosztami zatrudnienia (56% badanych przedsiębiorstw w grudniu oraz 57% w listopadzie br. i w grudniu 2007 r.), niedoborem wykwalifikowanych pracowników (41% badanych przedsiębiorstw w grudniu i 47% w listopadzie br. wobec 57% w grudniu 2007 r.). W porównaniu z grudniem ubiegłego roku najbardziej wzrosło znaczenie barier związanych z

W grudniu 11% przedsiębiorstw budowlano-montażowych ocenia swoje **zdolności produkcyjne** jako zbyt duże w stosunku do oczekiwanego w okresie najbliższych dwunastu miesięcy portfela zamówień, 77% jako wystarczające, a 12% jako zbyt małe. Oceny te są zbliżone do formułowanych w listopadzie br. W porównaniu z grudniem ubiegłego roku zmniejsza się udział jednostek oceniających swe zdolności jako zbyt małe na rzecz przedsiębiorstw, które oceniają je jako zbyt duże.

3. Handel detaliczny

Oceny koniunktury w poszczególnych branżach handlu detalicznego są zróżnicowane. Na najniższym poziomie wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtuje się dla branży żywnościowej – minus 11 (przed miesiącem minus 4). W branży włókno, odzież, obuwie wskaźnik wynosi minus 8 (plus 1 w listopadzie), w branży pojazdy samochodowe – minus 5 (w ubiegłym miesiącu plus 3). Dla branży meble, rtv, agd

wskaźnik ogólnego klimatu kształtuje się na poziomie plus 14 (przed miesiącem plus 22).

W grudniu sprzedaż **żywności** oceniana jest negatywnie, gorzej niż w listopadzie. Sytuacja finansowa badanych przedsiębiorstw jest niezadowolająca. Zwiększa się nieznacznie nadmierny stan zapasów towarów. Prognozy dotyczące sprzedaży na najbliższe trzy miesiące są bardziej pesymistyczne od formułowanych przed miesiącem. W konsekwencji przewidywane jest dalsze pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Ilość towarów zamawianych u dostawców może być ograniczana bardziej niż zapowiadano w ubiegłym miesiącu. Wzrost bieżących i przyszłych cen żywności może być zbliżony do deklarowanego w listopadzie. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują zmniejszenie zatrudnienia.

W branży **włókno, odzież, obuwie** przedsiębiorcy sygnalizują w grudniu spadek bieżącej sprzedaży. Sytuacja finansowa jednostek jest oceniana gorzej niż przed miesiącem. Utrzymuje się poziom nadmiernych zapasów towarów. Bardziej negatywne niż w listopadzie prognozy sprzedaży powodują, że przyszła sytuacja finansowa badanych podmiotów może ulec pogorszeniu. W konsekwencji ograniczenia ilości towarów zamawianych u dostawców mogą być bardziej znaczące niż przewidywano przed miesiącem. W grudniu przedsiębiorstwa zgłaszają niewielki spadek bieżących i przyszłych cen towarów. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują zmniejszyć zatrudnienie w większym stopniu niż przewidywali to w ubiegłym miesiącu.

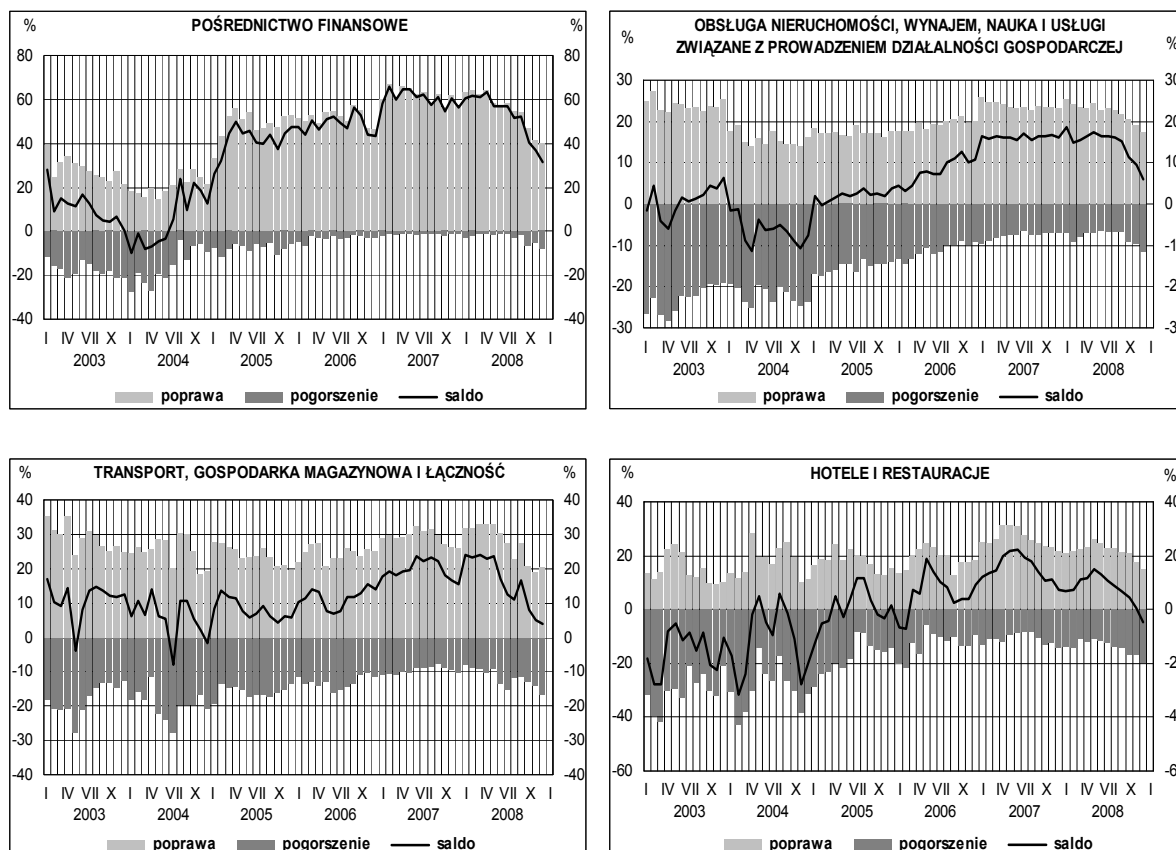
W grudniu przedsiębiorstwa branży **pojazdy samochodowe** sygnalizują szybszy niż przed miesiącem spadek bieżącej sprzedaży. Oceny bieżącej sytuacji finansowej są znacznie bardziej pesymistyczne od zgłaszanych przed miesiącem. Prognozy na najbliższe miesiące wskazują na możliwość większego niż w listopadzie ograniczenia sprzedaży i w konsekwencji znaczne pogorszenie sytuacji finansowej. Zwiększający się stan nadmiernych zapasów towarów może być powodem dalszego ograniczenia zamówień u dostawców na towary. W grudniu spadek cen pojazdów samochodowych jest nieznacznie szybszy niż przed miesiącem. Na najbliższe miesiące przewiduje się niewielki wzrost cen. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują dalsze zmniejszanie zatrudnienia.

W jednostkach branży **meble, rtv, agd** odnotowuje się nieznacznie szybszy niż przed miesiącem wzrost bieżącej sprzedaży towarów. Mimo to sytuacja finansowa przedsiębiorstw jest nieco mniej korzystna. Odpowiednie przewidywania są pesymistyczne i znacznie gorsze od formułowanych przed miesiącem. Utrzymują się niewielkie nadmierne zapasy towarów. W konsekwencji zamówienia u dostawców mogą być ograniczane. Bieżący wzrost cen utrzymuje się na poziomie sygnalizowanym przed miesiącem. Przyszłe ceny mogą rosnać wolniej niż w listopadzie. Przewiduje się niewielkie zmniejszenie zatrudnienia.

Spośród badanych jednostek 4,9% deklaruje, że nie odczuwa żadnych **barier w prowadzeniu bieżącej działalności** (5,1% przed miesiącem, 4,1% przed rokiem). Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa zgłaszające występowanie barier związane są z konkurencją na rynku (barierę tę sygnalizuje w grudniu – tak jak przed miesiącem i przed rokiem – 71% przedsiębiorstw), kosztami zatrudnienia (62% w grudniu, 63% w listopadzie br., 64% w grudniu ubiegłego roku) oraz wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (54% w grudniu, 56% w listopadzie br. i 55% w grudniu 2007 r.).

Najczęściej wybieranymi źródłami finansowania **środków obrotowych** są fundusze własne, które wybiera 67% przedsiębiorstw (przed rokiem 69%). Kredyt bankowy wykorzystuje 29% przedsiębiorstw (27% w grudniu 2007 r.), kredyt kupiecki 25% (przed rokiem – 26% jednostek).

4. Usługi

W grudniu oceny ogólnego klimatu koniunktury jednostek z sekcji **pośrednictwo finansowe** są mniej optymistyczne od sygnalizowanych przed miesiącem (plus 32 wobec plus 37 w listopadzie). Poprawę koniunktury odnotowuje 40% badanych firm, a jej pogorszenie – 8% (w listopadzie odpowiednio 42% i 5%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Oceny bieżącego i przyszłego popytu oraz sprzedaży są nieco ostrożniejsze od sygnalizowanych w ubiegłym miesiącu. Również diagnoza i prognoza sytuacji finansowej jest mniej optymistyczna od formułowanej w ubiegłym miesiącu. Ceny usług rosną wolniej niż w listopadzie. W najbliższych miesiącach ich wzrost może być szybszy niż prognozowano w listopadzie. Przewidywane tempo wzrostu zatrudnienia może ulec niewielkiemu spowolnieniu. Spośród badanych jednostek 2,2% deklaruje, że nie odczuwa żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności (4,2% w listopadzie, 11,2% w grudniu ub. r.). Największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery działalności związane są z konkurencją firm krajowych (76% w grudniu i 80% w listopadzie br., 86% w grudniu 2007 r.) oraz – w mniejszym stopniu – konkurencją firm zagranicznych (50% w grudniu bieżącego i ubiegłego roku, 55% w listopadzie br.).

W grudniu wskaźnik ogólnego klimatu w sekcji **transport, gospodarka magazynowa i łączność** kształtuje się na poziomie plus 4 (w listopadzie plus 5).

Poprawę koniunktury odnotowuje 20% badanych firm, a jej pogorszenie – 16% (w listopadzie odpowiednio 19% i 14%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Dyrektorzy jednostek sygnalizują niewielkie ograniczenie bieżącego i przyszłego popytu oraz sprzedaży. Pogorszeniu ulega także bieżąca sytuacja finansowa przedsiębiorstw, odpowiednie prognozy utrzymują się na niewielkim poziomie dodatnim. W najbliższych miesiącach należy oczekiwać zmniejszenia zatrudnienia w tej grupie jednostek. Odnotowywany jest dalszy spadek zarówno bieżących jak i przewidywanych cen. W grudniu 4,3% badanych przedsiębiorstw deklaruje, że nie napotyka na bariery w prowadzeniu swojej bieżącej działalności (w listopadzie odsetek ten wyniósł 4,6%, w grudniu przed rokiem 6,2%). Największe trudności napotykane przez firmy związane są z konkurencją firm krajowych (58% w grudniu, 57% w listopadzie br. i w grudniu ub. r.) oraz kosztami zatrudnienia pracowników (57% w grudniu, 55% w listopadzie br. i 60% w grudniu 2007 r.).

W grudniu wskaźnik ogólnego klimatu w sekcji **obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej** kształtuje się na poziomie plus 6 (w listopadzie plus 9). Poprawę koniunktury odnotowuje 17% badanych firm, a jej pogorszenie – 11% (w listopadzie odpowiednio 19% i 10%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Dyrektorzy jednostek odnotowują niewielkie ograniczenie bieżącego popytu i sprzedaży. W konsekwencji utrzymuje się niekorzystna sytuacja finansowa przedsiębiorstw. Prognozy popytu i sprzedaży są ostrożniejsze od zgłaszanych w ubiegłym miesiącu. Na najbliższe miesiące przewiduje się niewielkie pogorszenie sytuacji finansowej. Nie przewiduje się zmian w poziomie zatrudnienia. Bieżące i przewidywane ceny usług rosną w tempie zbliżonym do zgłaszanego w ubiegłym miesiącu. Spośród badanych jednostek 11,6% deklaruje, że nie odczuwa żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności (11,8% w listopadzie, 9,9% przed rokiem). Największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa związane są z kosztami zatrudnienia pracowników (52% w grudniu i w listopadzie br., 58% w grudniu przed rokiem).

W grudniu wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w sekcji **hotele i restauracje** kształtuje się na poziomie minus 5 (w listopadzie plus 1). Poprawę koniunktury odnotowuje 15% badanych firm, a jej pogorszenie – 20% (w listopadzie odpowiednio 18% i 17%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Na takie kształtowanie się wskaźnika koniunktury wpływa pogorszenie negatywnych ocen bieżącego i przyszłego popytu i sprzedaży usług, a w konsekwencji i sytuacji finansowej. Dyrektorzy jednostek sygnalizują nieco wolniejszy niż w listopadzie wzrost zarówno bieżących jak i przyszłych cen oferowanych usług. W najbliższych miesiącach należy oczekiwać spadku zatrudnienia w tej grupie jednostek. Odsetek przedsiębiorstw nie odczuwających żadnych barier w prowadzeniu działalności usługowej kształtuje się na poziomie 3,7% (2,7% w listopadzie br. i 4,0% w grudniu ub. r.). Największe trudności napotykane przez jednostki związane są z kosztami zatrudnienia pracowników (67% w grudniu i 69% w listopadzie br., 74% w grudniu 2007 r.) oraz – w mniejszym stopniu – z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (51% w grudniu i w listopadzie br. wobec 44% w grudniu 2007 r.) i konkurencją firm krajowych (49% w grudniu, 52% w listopadzie br. i 41% w grudniu przed rokiem).